GARANŢIILE CONSTITUŢIONALE ALE DREPTULUI LA PROPRIETATE

Andrei UNGUREANU

CZU: 342.739:347.23 andrew.angel75@yahoo.com

Les garanties constitutionnelles du droit à la propriété représentent un moyen légal et juridique qui assure l'exercice d'une obligation constitutionnelle assumée par l'État à l'égard du citoyen qui jouit d'une multitude de droits et garanties constitutionnels, afin d'exercer et de défendre son intérêt légitime. L'Avocat du Peuple contribue à la protection du droit à la propriété parmi ses garanties constitutionnelles, en vue de surveiller, promouvoir et rendre compte du respect du droit à la propriété et de ses garanties constitutionnelles au niveau national, en appliquant les procédures régies par la législation de la République de Moldova.

Conceptul de „garanţie constituţională” reprezintă un mijloc juridic şi legal prin care se asigură executarea unei obligaţii constituţionale, asumată de stat în raport cu cetăţeanul ce benefeciază de un şir de garanţii şi drepturi constituţionale. În cazul dreptului la proprietate, garanţiile sale constituţionale sunt prevăzute expres de Constituţie şi de alte acte nomative, întru asigurarea şi realizarea interesului legitim al omului şi cetăţeanului. Datorită coraportului dreptului la proprietate cu garanţiile sale constituţionale, se consolidează o constucţie juridică stabilă pe fundalul fenomenului de constituţionalism [1] . Astfel, se realizează procesul *de sistematizare*, *de interpretare*, *de aplicare* şi *de protecţie juridică uniformă* a drepturilor omului şi a garanţiilor constituţionale, inclusiv cele ale dreptului la proprietate, în apanajul legii fundamentale al fiecărui stat în parte.

Dreptul la proprietate raportat la garanţiile sale constituţionale, spre deosebire de majoritatea celorlalte drepturi fundamentale ale omului şi cetăţeanului, nu protejează într-adevăr comportamentul sau activitatea umană, nicio instituţie socială, ci, mai degrabă, protejează un mecanism, deja creat şi dezvoltat prin efectul legii, adică – o instituţie juridică [2]. Prin intermediul polivalenţei garanţiilor constituţionale ale dreptului la proprietate, se asigură o securitate juridică şi o legalitate a proprietăţii persoanei, ce presupune responsabilitatea autorităţilor [3] de a evita anumite ilegalităţi.

În prezent, Avocatul Poporului contribuie la aplicarea garanţiilor constituţionale şi la apărarea drepturilor şi libertăţilor omului, inclusiv a dreptului la proprietate: prin prevenirea încălcării acestora, prin monitorizarea şi raportarea modului de respectare a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului la nivel naţional, prin perfecţionarea legislaţiei ce ţine de domeniul drepturilor şi libertăţilor omului, prin colaborarea internaţională în acest domeniu, prin promovarea drepturilor şi libertăţilor omului şi a mecanismelor de apărare a acestora, prin aplicarea procedeelor reglementate de

prezenta lege. Fiind parte la sistemul de ordine legală al Republicii Moldova, Ombudsmanul există în limitele parlamentarismului, întrucât este orientat spre efectuarea supravegherii, controlului unei activităţi bine determinate a organelor de stat [4].

Cu referire la cele menţionate anterior, Avocatul Poporului nu reprezintă exponentul puterii legislative, executive sau celei judecătoreşti. Mai mult decât atât, Ombudsmanul nu substituie puterile statului, cu toate că instituţia Ombudsmanului face parte din organele superioare de stat [5]. Astfel, Ombudsmanul şi Avocatul Poporului pentru protecţia drepturilor copilului exercită următoarele funcţii: de supraveghere a respectării drepturilor fundamentale ale omului şi copilului; de cercetare şi de control a administraţiei publice; de mediere sau de sugerare a unor noi măsuri legale; de sancţionare sau de penalizare a autorităţilor care îi îngreunează activitatea.

Ţinem să evidenţiem faptul că atât Ombudsmanul cât şi Avocatul Poporului pentru protecţia drepturilor copilului contribuie dejure şi de facto la protejarea dreptului constituţional la proprietate. Aşadar, Avocatul Poporului examinează cererile persoanelor fizice, fără deosebire de rasă ori de origine etnică, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine naţională sau socială, avere, naştere sau orice alte împrejurări (în continuare – *petiţionari*), ale căror drepturi şi libertăţi se presupune că au fost încălcate de Republica Moldova.

Potrivit prevederilor legale, Ombudsmanul examinează cererile privind deciziile, acţiunile sau inacţiunile autorităţilor publice, organizaţiilor şi întreprinderilor, indiferent de tipul de proprietate şi forma juridică de organizare, ale organizaţiilor necomerciale şi persoanelor cu funcţii de răspundere de toate nivelurile care, conform opiniei petiţionarului, i-au încălcat drepturile şi libertăţile. Prin intermediul instituţiei Avocatul Poporului, se protejează, fără oarecare rezerve, dreptul la proprietate, precum şi se aplică garanţiile constituţionale ale acestui drept. În această condiţie, Ombudsmanul nu se substituie prin competenţele sale autorităţilor publice, organelor de drept şi instanţelor judecătoreşti.

În concluzie, garanţiile constituţionale ale dreptului la proprietate vizează o temă importantă şi actuală pentru doctrina de specialitate. Prin intermediul procesului continuu de evoluţie, aceste garanţii constituţionale se sistematizează şi se codifică în cadrul procesului de legiferare a actelor normative ale fiecărui stat în parte, inclusiv al Republicii Moldova ca stat de drept. Prin intermediul garanţiilor constituţionale, dreptul la proprietate intră în concurenţă cu alte drepturi fundamentale, prevăzute de *Constituţie* şi de alte acte normative internaţionale, precum *Convenţia Europeană a Drepturilor Omului*. Importanţa garanţiilor constituţionale ale dreptului la proprietate rezidă în fapt pe ideea că acestea vin să protejeze interesul legitim al omului şi cetăţeanului.

În temeiul actelor legii fundamentale, Avocatul Poporului asigură protecţia juridică a drepturilor omului, inclusiv a dreptului la proprietate pentru consolidarea democraţiei şi a statului de drept. Practica Curţii Constituţionale a Republicii Moldova reconfirmă importanţa şi aportul Ombudsmanului pentru protejarea dreptului la proprietate cu referire la *Recomandarea 1615 (2003) a Adunării Parlamentare a*

Consiliului Europei privind instituţia ombudsmanului: „… pentru funcţionarea acestei instituţii, este vital ca persoana care ocupă funcţia de Ombudsman să fie cunoscută şi respectată”. În dreptul naţional s-a instituit un sistem complex şi eficient de garanţii juridice pentru protecţia cetăţeanului, în sensul că Avocatul Poporului constituie una dintre aceste garanţii, al cărei rol concret nu poate decât să crească odată cu intensificarea activităţii sale.

Referinţe:

1. CÂRNAŢ, T. *Teoria şi practica eliminării formelor de descriminare în condiţiile constituţionalismului contemporan din Republica Moldova*. Chişinău, 2009, p.16. www.cnaa.acad.md
2. AUBERT, Jean-François. *La garantie constitutionnelle des droits fondamentaux et le législateur*. Suisse 1958, p.267.
3. GUCEAC, I. *Suveranitatea şi structura de stat în condiţiile ţărilor plurietnice*. Chişinău: Tipografia “Balacron” S.R.L., 2006, p.92.
4. PICKL, V. *The Protection of Humans Rights by the Austrian Ombudsman*. Viena: Office Volksanwaltschaft, 1990, p.2.
5. *Ibidem*.
6. MAIORANO, Jorge L. Ombudsman-ul şi protecţia drepturilor omului. În: *Drepturile omului*, 1992, nr.1, p.23.

Recomandat
***Teodor CÂRNAŢ**, dr. hab., conf. univ.*